

TANKESMEDJOR

2012

Söker makt över samhällsidéerna

Rapport av Sverker Lindström, augusti 2012

Bild: Nevit Dilmen/Wikimedia Commons (CC)

**ARENA-
.. GRUPPENS
VÄNNER**
(BILDAT I NOVEMBER 2009)

Svenska tankesmedjor 2012

I början av 2010 redovisades i rapporten ”Makten över samhällsidéerna” en granskning av de största stiftelserna, instituten och föreningarna som bedriver en verksamhet som kan beskrivas som en tankesmedja. I den här rapporten ”Tankesmedjorna 2012” har en uppdatering skett på så sätt att uppgifterna aktualiserats och antalet tankesmedjor som tagits med är flera. Några nybildade har tillkommit och några andra har fått en ökad omfattning eller sådan betydelse att de bör finnas med i sammanställningen.

Med de nya som tillkommit innebär det att man i dag kan tala om att det finns 26 någorlunda betydelsefulla svenskanknutna tankesmedjor i stället för de 17 som fanns med i den tidigare rapporten från 2010. De nya i denna rapport är Tankesmedjan Leading Health Care, Bertil Ohlininstitutet, Tankesmedjan Liberalerna, Claphaminstitutet, Entreprenörskapsforum, Eudoxa, Frivärld/Free World Forum, Fri Tanke Smedja och Seglora smedja.

I den här rapporten ”Tankesmedjorna 2012” har även en uppdatering av fakta genomförts med hjälp av tillgängliga årsredovisningar från verksamhetsåren 2010 eller 2011 och på de uppdateringar av hemsidor och andra öppet tillgängliga fakta som skett.

Den totala bilden har inte förändrats. Tankesmedjor betalda av eller anknutna till näringslivet är i mycket stor majoritet både till antal och till ekonomiska resurser.

Av de 26 tankesmedjor som ingår i rapporten är hälften finansierade, styrda eller ägda direkt eller indirekt av näringslivsintressen. Finansiellt är de helt dominerande. Den ekonomiska obalansen mellan olika ideologiska intressen är stor. Så kan en granskning av de mest kända tankesmedjorna/idéinstituten sammanfattas.

Tankesmedjorna arbetar med att påverka samhällsidéerna med hjälp av forskningsresultat och lansering av nya tankar. Förhoppningen är att kunna påverka samhällsutvecklingen framförallt via de politiska partierna från en formellt sidoordnad position. Formuleringar av typ ”fri, öppen och oberoende” eller liknande används av de flesta tankesmedjor för att berätta att man inte är en del av en intresseorganisation eller ett företag.

Det egna påståendet från de flesta av tankesmedjorna att de är ”fristående och oberoende” är dock ofta en skenbild. I själva verket ligger mycket makt hos stiftare och finansiärer. Arbetsgivareföreningen Svenskt Näringsliv satsar stora belopp årligen och har inte släppt greppet utan styr genom styrelseplatser i till exempel Stiftelsen Fritt Näringsliv/Timbro.

Av de 26 instituten lever 13 i hög grad på medel från Svenskt Näringsliv, storföretag eller på vinster från liberal tidningsverksamhet. Fyra har startats av de politiska partierna, S, KD, MP och Centern. Närmare 70 procent av smedjorna hör hemma i den moderata eller liberala intressesfären.

En rad frågor kan resas om tankesmedjornas verksamhet. Vem eller vilka står bakom dem? Varifrån kommer pengarna? Vem står bakom de åsikter som förs fram? Hur fria och oberoende är de i verkligheten? Vad blir effekten av det ideologiska och ekonomiska övertaget för de borgerligt och företagsassocierade instituten?

I en sammanfattning som följer här redovisas snabbfakta om de 26 tankesmedjorna. Granskningen har genomförts med hjälp av offentliga källor. Basinformation har hämtats från institutens hemsidor. Uppgifter om stiftelserna, stadgar, årsredovisningar, verksamhetsberättelser med mera har hämtats från registreringsmyndigheten, länsstyrelsen i Stockholm. Några föreningar som är oregistrerade har tillhandahållit sina årsredovisningar.

Finansierade och/eller styrda av Svenskt Näringsliv

Stiftelsen Fritt Näringsliv

Startkapital från Svenskt Näringsliv på 319,5 mkr 2003. Verksamhet för 40 mkr per år. Kvar i slutet av 2011: 208 mkr. Driver Timbro, Timbro Medieinstitut och Stureakademin. Styrts ytterst av Svenskt Näringsliv genom tillsättning av styrelsens ledamöter.

Ratio

Forskningsinriktad förening med eget förlag. Får sin grundfinansiering av Svenskt Näringsliv. Styrts av organisationens representanter och anknutna företagsledare.

Stiftelsen Institutet för Näringslivsforskning

Forsknings- och publiceringsverksamhet som har betydelse för industrin. Finansieras med 12 mkr per år från Svenskt Näringsliv som styr verksamheten eftersom man tillsätter styrelsen och även fastställer arbetsprogram och budget.

Centrum för Rättvisa

Värnar enskildas fri- och rättigheter. Driver rättsprocesser. Stiftelsen Fritt Näringsliv var huvudfinansiär vid starten och hade egna styrelseposter. I dag okända bidragsgivare. Verksamheten kostar cirka 5 mkr per år.

Tankesmedjan Captus

Allmänborgerlig målsättning. Har finansierats av Stiftelsen Fritt Näringsliv. Ekonomin i dag oklar. Den nättidning som gavs ut är nedlagd.

The European Centre for International Political Economy

Tankesmedja i Bryssel om handel och politiskt-ekonomiska frågor. Timbropersoner i ledningen.

EI – European Enterprise Institute

Huvudinriktning entreprenörskap. Flera svenskar från Timbro-sfären i ledningen.

Frivärld/Stockholm Free World Forum

En Timbroavknoppning med inriktning på utrikespolitisk analys och debatt.

Beroende av finansiering från företagsintressen

Entreprenörskapsforum

Målet är att verka för att förbättra förutsättningarna för entreprenörskap och innovation i Sverige. Vill sprida viktiga forskningsresultat utanför det akademiska systemet.

Tankesmedjan Leading Health Care

En akademisk tankesmedja med målet att påverka utformningen av hälso- och sjukvården. Bedriver forskning på uppdrag av partners som t.ex. läkemedelsföretag, Socialstyrelsen och regeringen.

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS

Äldst och bredast bland tankesmedjorna. Marknadsekonomi i centrum. Stort nätverk. Borgerligt dominerad. 250 stora företag, statliga myndigheter och akademier samt 3 000 betydelsefulla personer finns som medlemmar. Verksamhet för cirka 40 mkr per år, eget kapital på drygt 60 mkr. Börsföretags- vd:ar, ekonomiprofessorer, en Kreabdirektör i styrelsen.

Axess

Består av tankesmedjeverksamhet, tidskriften Axess och TV-kanalen Axess. Ägs av en förmögen Ax:son Johnsonstiftelse. Styrts av kusinerna Antonia och Viveca Ax:son Johnson. Driver tankesmedja om journalistik. Förlust på cirka 40 mkr per år.

Den nya Välfärden

En fristående tankesmedja inriktad på bättre villkor för företagen och kamp mot statlig byråkrati. Finansierad av ett eget företag som ger ut tidningar och ger råd till företag. Gör av med 6–700 000 kr per år.

Anknutna till politiska partier

FORES

Grön och liberal inriktning. Startades 2008 av Centerpartiet och en liberal stiftelse med 29 respektive 2,5 mkr. Pengarna kommer från vinster på tidningsutgivning. Kallar sig ”öppen och oberoende”. Huvudfrågor: reformer och entreprenörskap. Styrelseordförande är en av Centerns mycket centrala personer.

Arbetarrörelsens tankesmedja

Förening som ägs av SAP, LO och ABF. Startades 2006. Arbetsmarknad, ekonomi, skatter, välfärd är huvudfrågor. Får bidrag med cirka 4 mkr per år. Styrelse med ägarrepresentanter.

Stiftelsen Kristdemokratiska Idéinstitutet, Civitas

Bildat av den kristdemokratiska rörelsen. Kristen och humanistisk inriktning. Verksamheten legat nere några år. Nystart har skett.

Cogito

Miljöpartiet De Grönas tankesmedja. Ska arbeta partipolitiskt obundet. Global rättvisa en av huvudfrågorna. Knappa ekonomiska resurser.

Övriga

Arenagruppen

Radikal och progressiv inriktning. Oberoende ideell förening. Styrelse med privatpersoner. Arena Idé, bokförlag, nättidningen Dagens Arena ingår. Lever på marknaden. Verksamhet för 40 mkr varav tio procent är inkomster från abonnenter och medlemmar i en vänförening.

Global Utmaning

Fristående. Globala frågor i centrum. Kristina Persson, f.d. vice riksbankschef och landshövding, är initiativtagare och styrelseordförande. Finansieras via bidrag från företag, stiftelser, organisationer och privatpersoner.

Sektor 3

Det civila samhällets nya tankesmedja. En lång rad medlemsorganisationer från KFUM-KFUK till OK står bakom. Finansierad via medlemsavgifter och särskilda bidrag.

Bertil Ohlininstitutet

Värnar om svensk liberal tradition. Arrangerar årliga Ohlin- och Anne Wibbe-föreläsningar, Ordförande är Sofia Nerbrand, grundare av tidskriften Neo. Finansieras via liberala dagstidningsstiftelser.

Tankesmedjan Liberalerna

Startad under 2011. Målet är att påverka politiker och skapa liberala visioner inför 2030. Fristående från partier. I styrelsen finns centerpartiser och f.d. organiserade folkpartister, driver frågor om platt skatt, nytt valsystem med endast personval m.m.

Claphaminstitutet

Tankesmedja och forskningsinstitut som ska verka för den kristna trons tillämpning på samhällsförhållanden. I spetsen står kristdemokraten Tuve Skånberg.

Fri Tanke Smedja

Ska verka för sekulär etik och politik. Har startats av Fri Tanke förlag som ger ut tidskriften Sans. Huvudperson är Christer Sturmark, ordförande för Humanisterna. Många kända namn är knuta till smedjan.

Seglora smedja

Har startats av prästerna Ewa Lindqvist Hotz och Helle Klein och bedriver sedan 2008 opinions- och folkbildningsarbete i samhälleliga och existentiella frågor. Driver daglig nätsajt.

Tankesmedjan Eudoxa

Målet är att verka för att en framtidsorienterad humanism baserad på upplysningsfilosofin. Verksamheten är inriktad på omvärldsanalys, rapportutgivning och seminarier. Oklart hur finansieringen sker. Anses vara högerinriktad.

1. Tankesmedjor i Sverige

Denna granskning av svenska tankesmedjor visar på en mycket stor obalans mellan å ena sidan nyliberala, liberala och högerorienterade tankesmedjor och å andra sidan sociala, miljö- och vänsterorienterade motsvarigheter. Företagssektorn och dess organisationer satsar hundratals miljoner varje år, vilket kan jämföras med närmast ideella försök att utgöra ett alternativ.

Svenska företagarintressen har aldrig tidigare haft ett sådant övertag i den långsiktiga idé- och samhällspolitiska opinionsbildningen som nu. Efter mer än åttio år av dyrbara, ibland hemliga och ibland mindre lyckade försök att styra svenska folket i liberalkonservativ företagsvänlig riktning är den nya inriktning som utvecklats på senare år mera framgångsrik.

I denna granskning av tankesmedjorna ingår olika slags institut som ägnar sig åt att på olika sätt påverka tänkandet och den politiska opinionsbildningen vilket sker med hjälp av egen forskning, utgivning av böcker, framtagande och publicering av rapporter och artiklar samt organisering av debatter och seminarier.

Två mycket välrenommerade och betydelsefulla internationellt orienterade institut, Sipri och Stockholm Environment Institute, ingår inte i undersökningen bland annat därför att de är internationellt orienterade och att de till stor del finansieras av svenska staten.

II. Historisk bakgrund

Internationellt finns många tankesmedjor – fristående och oberoende forsknings- och opinionsbildande organisationer – oftast med mycket stora ekonomiska resurser från t.ex. donationer. I Sverige finns ett antal liknande stiftelser och föreningar. Men endast några få kan mäta sig med de utländska i ekonomiskt hänseende.

Historiskt har näringslivet pumpat in omfattande belopp i de politiska partierna på högerkanten, i liberala dagstidningar och i olika organisationer.

De svenska storföretagarnas ingripande i opinionsbildningen förekom redan på 1920- och 30-talet med en hemlig finansiering av Allmänna valmansförbundet (dåvarande högern) och liberala partier. Trots detta stöd försökte man utåt hålla en opolitisk profil. Senare vreds det finansiella stödet mot dagstidningarna. Svenska Dagbladet köptes till exempel in i hemlighet via Stiftelsen Näringslivets Fond. Storföretagaren Axel Ax:son Johnson (1876-1968) ägde i hemlighet två dagstidningar efter andra världskriget.

Vid ett möte på Operakällaren den 22 april 1942 samlades betydelsefulla chefer eller ägare i de stora bankerna, industrierna och hemmamarknadsföretagen och beslöt om ett 10-miljonersstöd till högerpressen och liberala tidningar. Det smögs in genom Stiftelsen Libertas. Tidningsstödet var omfattande och gavs varje år långt in på 1950-talet. Efter kriget beslöts om

nya satsningar på opinionsbildning riktad mot arbetarrörelsens idéer om ett efterkrigsprogram. En stor insamling som gav 15 miljoner kr, en mycket stor summa vid den tiden, genomfördes 1947 i den så kallade Garantistiftelsen upå, bakom vilken samlades svenska storföretag och deras ledare.

Efter amerikanska förebilder om ”thinktanks” beslöt några tongivande personer att byta inriktning. Den första svenska tankesmedjan, SNS, startades 1948. Bakom låg Näringslivets Fond som ansvarade för många satsningar fram till 2000-talets början. Syftet var hela tiden att sprida långsiktig näringslivspropaganda med hjälp av forskning, seminarier och bokutgivning. Utåt skulle det inte framgå att det var storföretagens penninginsatser som låg bakom.

Från 1970-talet och framåt har nya tankesmedjor tillkommit med stöd från företagssektorn. För närvarande stödjer arbetsgivarnas organisation Svenskt Näringsliv, familjen Ax:son Johnson via storföretaget Nordstjernan, Centerpartiet och liberala stiftelser olika tankesmedjor med betydande ekonomiska resurser.

På den andra sidan i svensk samhällsdebatt finns ett fåtal tankesmedjor med jämförelsevis små resurser. De lever på organisationsstöd, vänföreningar och smärre belopp från olika personliga och ideella bidragsgivare samt på inkomster från marknaden, d.v.s. på de pengar de kan få in på sin verksamhet.

Så är läget på en säregen ”marknad” som lite vanvördigt kan beskrivas som ”försäljning av nya tankar i samhällsfrågor”. Begreppet tankesmedja har dock blivit lite diffust. Andreas Ekström i Sydsvenskan skriver i en artikel att redan benämningen tankesmedja ”är något av en dimridå”. ”Här har vi ett antal organisationer, ofta stiftelser, som med pengar från politiska partier och agendastyrda intresseorganisationer har i uppdrag att producera ideologi. Målet är att vinna samhället på lång sikt.”

III. Granskade institut

De tankesmedjor som ingår i denna undersökning är Stiftelsen Fritt Näringsliv (med sidorganisationer Timbro, Timbro Medieinstitut, Stureakademien), Ratio, Stiftelsen Institutet för Näringslivsforskning, Centrum för rättvisa, en samlingsstiftelse, Stiftelsen Captus, ECIPE – European Centre for International Political Economy, EEI – European Enterprise Institute, Frivärld/Stockholm Free World Forum, Entreprenörskapsforum, Tankesmedjan Leading Health Care, Stiftelsen Näringsliv och Samhälle, SNS, Axess (Axel och Margaret Ax:son Johnsons stiftelse), Stiftelsen Den Nya välfärden, Stiftelsen FORES, Kristdemokratiska Idéinstitutet Civitas, Cogito, Föreningen Arbetarrörelsens Tankesmedja, Föreningen Arena – Arenagruppen, Global Utmaning, Sektor 3, Bertil Ohlininstitutet, Tankesmedjan Liberalerna, Claphaminstitutet, Fri Tanke Smedja, Seglora smedja och Tankesmedjan Eudoxa.

Det finns förstås fler tankesmedjor än dessa men de är för små för att komma med här eller så är de direkt knutna till en intresseorganisation, staten, kommuner eller landsting. Några har helt andra syften än att påverka från en sidoposition.

Utgångspunkten för framställningen är det utvecklingsarbete som startades inom Svenska Arbetsgivareföreningen med ledning av en till en början ytterst hemlig PM som dåvarande direktören Sture Eskilsson skrev redan i början av 1970-talet. (1971)

Målet med den nya verksamhet som han skisserade var att påverka svenska folket mera långsiktigt på nya sätt och att ytterst försöka styra idéutvecklingen och opinionsbildningen i av högern och arbetsgivarna önskad riktning. Sedan dess har Svenska Arbetsgivareföreningen och dess efterföljare Svenskt Näringsliv lagt ner betydande belopp på verksamheter som har som mål att påverka svenska folkets värderingar. Framgångarna har varit blandade. Motkrafter har inte saknats.

Ur denna verksamhet kan tankesmedjeidén sägas ha utvecklats och fått efterföljare. I denna rapport behandlas de verksamheter som framhålls som ”fristående och oberoende” och som inte direkt ingår i någon intresseorganisations kansli. Svenskt Näringsliv har, liksom många andra organisationer, i sina kanslier en opinionsbildande verksamhet som inte behandlas här. Numera arbetar även en lång rad kommunikationskonsultföretag med att påverka opinionen på uppdrag av olika aktörer.

Historiskt sett har olika aktörer försökt ta upp och möta den verksamhet som SAF startade 1971 och som sedan följdes upp med bildandet av tankesmedjan Timbro, vilket skedde 1978. Också fackföreningsrörelsen, politiska partier och andra organisationer har med blandad framgång försökt utgöra ett alternativ till företagens påverkansstrategier.

I sammanställningen och beskrivningen av de olika tankesmedjorna har en kategorisering genomförts. Den har skett med fokus på finansieringen av verksamheten. Den största gruppen är företagsfinansierade tankesmedjor, som följs av partipolitiskt anknutna smedjor och en mera blandad grupp med tankesmedjor som bygger på en mera ideell finansiering, flera med en grundstruktur i folkrörelsearbete.

IV. Finansierade och/eller styrda av Svenskt Näringsliv

1. Stiftelsen Fritt Näringsliv - Timbro, Timbro Medieinstitut, Stureakademin

Den resursstarkaste tankesmedjan i Sverige är Stiftelsen Fritt Näringsliv med bifirmorna Timbro AB, Näringslivets Medieinstitut AB och City-universitetet Service AB. Stiftelsen inrättades av Svenskt Näringsliv 2003. Den försågs då med ett startkapital på 319,5 miljoner kr, varav 300 miljoner kr överfördes av organisationen och 19,5 miljoner kom från Näringslivets Fond, NÄFO, som likviderades men i praktiken gjordes om till Ratio, (se nedan). Timbro, som funnits sedan 1978, hade ägts av NÄFO men köptes av den nya stiftelsen för 4 miljoner kr.

Det är inte så att arbetsgivarorganisationen har skänkt bort drygt 300 miljoner kr utan man har helt enkelt flyttat en viss verksamhet utanför föreningen Svenskt Näringsliv. Den verkliga makten över verksamheten har man behållit. Det regleras i stiftelsens stadgar på så sätt att minst tre av ledamöterna och ordföranden i styrelsen ska utses av arbetsgivareföreningen Svenskt Näringsliv. Stiftelsens styrelse har även den slutgiltiga makten över verksamheten i Timbro genom att de tillsätter styrelsen i firman Timbro AB.

Sedan slutet av 2010 består Stiftelsen Fritt Näringslivs styrelse av betrodda personer med anknytning till Svenskt Näringsliv, direkt eller indirekt. Där sitter Signhild Arnegård Hansen som under en rad år varit ordförande i Svenskt Näringsliv, Lars Göran Johansson, chef för kommunikation och opinion och vice vd i Svenskt Näringsliv, Uno Pettersson, småföretagare från Anderstorp, tidigare ledamot i Svenskt Näringslivs styrelse. Övriga är Tomas Nicolin, f.d. vd i Alecta och Tredje AP-fonden, Anders Kempe, koncernchef i konsultbolaget JKL samt Marie Söderqvist, ny vd i Livsmedelsföretagen, tidigare Timbro-anknuten författare,

ledarskribent i SvD och vd för United Minds och flitigt anlitad av Svenskt Näringsliv, samt Elisabeth Thand Ringqvist, vd för Företagarna, centerpartistisk politiker och tidigare konsult på JKL och Prime. Tidigare var Kreabs grundare Peje Emilsson ledamot.

Chef är sedan 2010 Markus Uvell som hämtades från Svenskt Näringsliv där han var opinionsanalyschef. Han efterträdde Maria Rankka som utsågs till vd för Stockholms Handelskammare, det regionala näringslivets expert- och påtryckarorganisation.

I dag bedrivs stiftelsens verksamhet under namn som Timbro AB och Timbro Medieinstitut, men de är bifirmor och saknar egen ekonomisk kraft eftersom det är Stiftelsen som styr över ekonomi och penningtilldelning. Ramen för Timbro-verksamheten är ett årligt förlusttäckningsbidrag på cirka 25 miljoner kr vilket tillsammans med de intäkter som genereras innebär att cirka 40 miljoner per år kan användas. Främst genomförs bokutgivning, programverksamhet, utbildningar och medieprojekt. 2010 genomfördes 103 arrangemang med 3 800 besökare. Tolv böcker och 31 rapporter gavs ut.

Timbro har synts i debatten i över trettio år. Från början var det dåvarande Svenska Arbetsgivareföreningens organisation för att driva en partipolitisk stödverksamhet till förmån för liberala och företagsvänliga idéer. Varje år överfördes tiotals miljoner till verksamheten. Strax efter det att Industriförbundet och Saf gått samman i Svenskt Näringsliv genomfördes en omorganisation som ledde fram till den nuvarande organisationen.

Från början skulle vänsterpolitiken mötas med främst teoretisk litteratur och informationsmaterial som gav en mera företagsvänlig bild. Tanken var att med upplysning och opinionsbildning nå resultat på lång sikt. Skolan på alla nivåer bedömdes som viktig att påverka. Olika kampanjer genomfördes, inte minst mot det socialdemokratiska partiets politik och olika vänsteridéer.

Från starten 1978 och fram till förändringen 2003 gav Timbro ut mellan 600 och 700 olika böcker eller publikationer. En av de första böckerna var en översättning av den högerorienterade nationalekonomen Milton Friedmans ekonomiska idéer. En av de vanligaste skribenterna var från början Janerik Larsson, genom åren en central person i Timbrovärlden. Sett över alla år är han en av de allra vanligaste författarna i Timbros utgivning. Han hade länge en central ställning i Svenskt Näringslivs satsningar på tankesmedjorna.

Förre Saco- och SvD-chefen Bertil Östergrens vendettaliknande Olof Palme-biografi gavs ut av Timbro 1984. Många av de svenska författarna är personer som i dag förekommer i organisationer, konsultföretag eller på politiska poster främst hos Moderaterna och Folkpartiet. En rad översättningar av framstående ekonomers tankar har också getts ut. Under åren 2003–2009 gav Timbro ut 128 titlar, d.v.s. i genomsnitt 18 böcker per år.

Timbro är det namn som används utåt och som är varumärket. Föga uppmärksammat är att Stiftelsen Fritt Näringsliv/Timbro har finansierat olika utanförstående verksamheter med en klart liberal eller högerinriktad verksamhet i en påbjuden så kallad såddverksamhet.

Stiftelsens mål

Stiftelsen Fritt Näringsliv är en registrerad allmännyttig näringsstiftelse som godkänts av länsstyrelsen i Stockholm. Ändamålet slås fast i stiftelsehandlingarna på följande sätt:

”Stiftelsen har som ändamål att långsiktigt främja idéutveckling och opinionsbildning kring marknadsekonomin och den fria företagsverksamhetens betydelse för ekonomisk tillväxt och välfärd genom att i egen regi, genom

dotteraktiebolag eller i samverkan med andra, bedriva idéutveckling och opinionsbildning kring marknadsekonomi, fri företagsamhet och hög tillväxt, ävensom därutöver främja sitt syfte genom att anslå medel till nystartade verksamheter eller verksamheter under uppstart under förutsättning att verksamheten ifråga har en inriktning som står i överensstämmelse med Stiftelsens syfte.”

Det mesta av verksamheten sker inom ramen för Timbro AB medan den ekonomiska redovisningen sker i moderstiftelsen. Timbro uttrycker målen med verksamheten nästan likadant men med andra betoningar.

”Timbro är det svenska näringslivets tankesmedja. Timbros uppdrag är att utveckla idéer och långsiktigt bilda opinion för marknadsekonomi, fri företagsamhet, individuell frihet och ett öppet samhälle. Vi tror på allas rätt att forma sitt eget liv, i sin egen takt och att ta ansvar för detsamma. Allra viktigast för arbetet i en tankesmedja är att engagera intressanta personer, eftersom det är människor som utvecklar, formulerar och bär idéer.”

Till detta läggs uppgiften att fungera som ”såddkapitalist”, d.v.s. att satsa pengar i nystartade verksamheter.

Namnet på bolaget Timbro skänktes en gång i tiden till Stiftelsen Fritt Näringslivs föregångare Näringslivets Fond av en ledande bankman, Ernfrid Browaldh, som var vd för Svenska Handelsbanken 1944–1955. Han efterträddes då av sin son Tore Browaldh som under många år spelade en viktig roll i skapandet av en liberalt orienterad näringslivsdebatt. Timbro kommer från initialerna från Tores och hans syster Ing-Maries förnamn plus början på efternamnet. T+IM+Bro= Timbro.

Ekonomi

Stiftelsen Fritt Näringsliv/Timbro bedriver verksamhet som kostar kring 40 miljoner kr per år. Under 2010 var intäkterna blygsamma 3,2 miljoner kr medan kostnaderna låg på 40,5 miljoner kr. Med hjälp av ett plus på 16 miljoner från förvaltning av kapitalet stannade förlusten på 20,6 miljoner kr. Under 2009 var förlusten lägre, 5,6 miljoner kr, vilket berodde på att man hade en extra projektfinansiering utifrån på 26 miljoner kr. Totalt har från starten 2003 och fram till och med 2010 i verksamheten använts 110 miljoner kr, förluster som täcks av grundkapitalet.

Av de 319,5 miljoner som tillfördes Timbro-verksamheten 2003 återstod vid ingången till 2011 ett bokfört värde på 208 miljoner kronor. Förmögenheten är placerad i aktier och andra värdepapper vars verkliga värde förstås kan vara högre.

Timbros verksamhet

De olika verksamheter som Timbro genomför fokuseras nu, 2012, på ”folkkapitalism, borgerlighetens framtid, bistånd och global utveckling, fri värld, välfärd, miljö samt kultur”. 15–20 personer är anställda. Varje år publiceras 10–20 böcker. Cirka 100 seminarier arrangeras och ett drygt 20-tal rapporter ges ut, enligt Timbros egna uppgifter. Utöver huvudkontoret på Kungsgatan i Stockholm finns ett kontor i södra Sverige.

Bokutgivningen inriktas bland annat på utgivning av liberala klassiker som Ayn Rand, Robert Nozick, Friedrich Hayek, Milton Friedman med flera. Under 2011 gavs 17 böcker ut. Bland

dessa finns verk författade av unga skribenter som diskuterar olika nyliberala idéer. I en av böckerna beskrivs tio år med Putin. I andra handlar det om biståndet, den svenska valfrihetens rötter, hemtjänsten, friskolefrågan, landstingens köer, globaliseringen och borgerlighetens framtid. Texter av Timbros sociologi-guru Hans L Zetterberg i urval gavs även ut liksom boken ”Trygghets” av Fredrik Segerfeldt, en Timbroutbildad debattör.

I en sammanfattning på timbro.se sägs om grundhållningen; ”Tankesmedjans natur är frihetlig och Timbro fungerar som en plattform för individer. Dynamik och åsiktsskillnader är berikande.”

Timbro genomför varje år en utbildningsatsning för ungdomar som kallas Stureakademien, (döpt efter Sture Eskilsson). Projektet lanseras som ”Sveriges bästa utbildning i konsten att skriva politisk text”. Programmet innehåller ideologisk-politiska frågor och inblick i aktuella dagspolitiska tvistefrågor.

Utbildningen genomförs i form av kvälls- och helgkurser. Det är ett årslångt program som kostar 2 000 kr, men som kan betalas med hjälp av stipendier. Det är ett mycket förmånligt program, bland annat ingår i avgiften en veckolång studieresa till maktcentret Washington i USA utan extra kostnader. Deltagarna förutsätts vara unga med ”ett liberalt, frihetligt eller borgerligt sinnelag och ett engagemang för ett friare Sverige”.

Timbro Medieinstitut är en organisatorisk del av Timbros verksamhet. Det har letts av Roland Poirier Martinsson, som även är skribent på Svenska Dagbladets ledarsida. Han ersattes under sommaren 2012 av Mats Olin som varit konsult och bland annat drivit mediegranskning inom ramen för nätsajten Second Opinion.

I en artikel i tidningen Fokus slås fast att Timbro haft betydelse.

”Alla är överens om att Timbro betytt oerhört mycket för den politiska omsvängningen i Sverige under 80- och 90-talet. Men mest som underleverantör, där SAF, Svenskt Näringsliv eller moderaterna förädlad idéerna i sina kampanjer.”

Nya verksamheter – ”sådden”

Stiftelsen Fritt Näringsliv stödjer verksamheter vid sidan om Timbro och skapar på så vis nya tankesmedjor och annan opinionsbildande verksamhet.

Årligen används 5–6 miljoner kronor till stöd för sådan ny verksamhet. Stiftelsen ligger till exempel bakom Centrum för Rättvisa (se nedan), den liberalkonservativa tidskriften Neo och föreningen Upplysning om kommunismen. De europeiska tankesmedjorna The European Centre for International Political Economy och EEI – European Enterprise Institute har startats med stöd av stiftelsen.

Tidskriftsmagasinet Neo ges ut av ”Neo samhällsmagasin, webb och idégalleri AB”. Bolaget grundades 2005 av Timbroanknutna Nicklas Lundblad och Sofia Nerbrand med stöd av Stiftelsen Fritt Näringsliv och liberala stiftelser. I dag drivs tidskriften av Paula Neuding och Andreas Ericson. I styrelsen finns Elisabeth Thand Ringqvist som även finns i Timbros styrelse. Neo är en neoliberal månadstidskrift som i layout och uppläggning liknar Axess och vänstertidskrifter som t.ex. Arena och Ordfront.

Nicklas Lundblad som var chefredaktör från starten var då tjänstledig från Stockholms Handelskammare dit han återvände till en central position som vice vd. Nu har han gått vidare till Google i USA med uppgift att bygga en internationell tankesmedja för samhällsfrågor.

Föreningen för upplysning om kommunismen, UOK, är en organisation som startats av paret Camilla Andersson och Anders Hjemdahl. Syftet med verksamheten är att sprida upplysning om kommunismen ”samt bidra till vaksamhet inför totalitära och antidemokratiska rörelser”. Föreningen har samarbete med utländska organisationer. Utrikesminister Carl Bildt är hedersmedlem. Verksamhetens största finansiär är Stiftelsen Fritt Näringsliv. Vidare bidrar enskilda personer och paret kommunikationsfirma Hypnosis. Timbros förra vd Maria Rankka är styrelseledamot i föreningen.

Under 2009 gick Stiftelsen Fritt Näringsliv in i en av de stora mediekoncernerna, finskägda Talentum, men mera direkt i Talentum Sweden AB och dess dotterföretag Talentum Reportage AB. Talentum Sweden äger en rad tidskrifter i Sverige som t.ex. Affärsvärlden, Ny Teknik, Arbetarskydd, Lag & Avtal, Byggvärlden och Konsultguiden.

Avtalet träffades mellan Talentum och Stiftelsen Fritt Näringsliv och uppgavs vara treårigt. Stiftelsen skulle ge ekonomiskt stöd till Reportagebyråns journalistik som beskrevs som ”oberoende av ägare och samarbetspartners”.

Med hjälp av denna satsning skulle Stiftelsen Fritt Näringsliv bidra till att Talentum skulle kunna tränga sig in på dagstidningarnas nyhetssidor och i andra medier. Reportagebyrån har skrivit om detta på sin hemsida:

”Vi är en modern reportagebyrå som levererar reportage, krönikor och webbinnehåll för dagspress och andra medier. Talentum Reportages redaktionella vision är att erbjuda lokalt förankrad, initierad och engagerande kvalitetsjournalistik inom ämnen som globalisering, arbetsmarknad, näringsliv och regional utveckling.” På gammalt TT-manér skulle kunderna varje vecka få en levereras av ett paket med ett reportage och en krönika. Reportage från erfarna journalister utlovades.

Men plötsligt i början av mars 2010 meddelades att projektet avbrutits. Förklaring: Tidningarna var inte intresserade, de ville inte betala för tjänsten.

Under 2011 bildade och finansierade Fritt Näringsliv/Timbro en ny sidoverksamhet som kallas tankesmedjan Frivärld. (Se nedan.)

2. Ratio – Näringslivets forskningsinstitut

Forskningsinstitutet Ratio bildades i april 2002. Verksamhetens inriktning utformades i praktiken av ledande personer inom arbetsgivarnas organisation Svenskt Näringsliv. I samband med att Stiftelsen Fritt Näringsliv bildades 2003 och den gamla organisationen Näringslivets fond (NÄFO) avvecklades så skapades det nuvarande Ratio. Föreningen NÄFO omvandlades och fick helt enkelt nya stadgar och nytt namn, Ratio.

Målet för institutet är att förbättra kunskaperna om företagandets villkor. Institutet beskrivs som ett självständigt forskningsinstitut och akademiskt förlag som ska verka på tre områden, entreprenörskap inklusive frågor om marknadsekonomi och tillväxt, företagandets villkor och hur politisk förändring kommer till stånd.

Ratio är en ideell förening som beskrivs som partipolitiskt obunden. Huvudfinansieringen står Svenskt Näringsliv för. För olika forskningsprojekt söks medel hos stiftelser, fonder och statliga forskningsfinansieringsorgan. Företag och arbetsgivarorganisationer är medlemmar

och finansiärer i föreningen. Styrelsen består av personer från svenska företag anknutna till Svenskt Näringsliv. Ordförande är Jens Spendrup som är vd i Spendrups, vice ordförande är Kinnarpschefen och ägaren Henry Jarlsson. Från Svenskt Näringsliv ingår vice ordföranden Magnus Larsson, forskningschefen Tobias Krantz samt Jonas Milton vd i Almega.

Under 2011 bedrevs elva olika forskningsprojekt som finansierats via fonder, stiftelser, Svenskt Näringsliv och statliga Vetenskapsrådet. Ett stort antal seminarier genomfördes och 20-talet vetenskapliga artiklar producerades liksom en rad rapporter. Totalt är tretton disputerade forskare, några doktorander och forskningsassistenter anställda. Böcker ges ut på olika förlag. Ett stort antal forskare är associerade och 50–60 av dem deltar i projekt som initierats av Ratio. I många artiklar och rapporter diskuterar forskarna hur den svenska arbetsmarknadsmodellen kan ändras bland annat med målet att få till stånd en lokal lönebildning.

Ratio berättar om sin betydelse på följande sätt: ”Ratio leder ett antal större forskningsprojekt i Sverige och utomlands. Vi samarbetar med ett flertal institutioner. Ratios forskare deltar även i projekt med andra universitet och högskolor som huvudmän samt handleder doktorander och studenter.”

3. Stiftelsen Institutet för Näringslivsforskning

Svenskt Näringsliv ligger också bakom Stiftelsen Institutet för näringslivsforskning, IFN, som fram till 2006 hette Industriens Utredningsinstitut, IUI. Institutets uppgift är att bedriva forskning om ekonomiska och sociala förhållanden ”som är av betydelse för den industriella utvecklingen”. I den egna informationen sägs att det ska vara forskning på högsta internationell nivå. Resultaten ska ha betydelse för näringslivets utveckling, internationellt och nationellt.

Institutet styrs av Svenskt Näringsliv vars styrelse har rätt att ändra stadgarna helt på egen hand liksom rätt och skyldighet att tillsätta styrelsen. Även på andra sätt har Svenskt Näringsliv ett avgörande inflytande över verksamheten eftersom styrelsen fastställer arbetsprogram och budget. I styrelsen finns en rad centrala personer från arbetsgivarvärlden. Ordförande är Michael Treschow, f.d. ordförande i Svenskt Näringsliv, Urban Bäckström, vd i Svenskt Näringsliv, Sverker Martin-Löf, Tomas Nicolin, Robert af Jochnick, Oriflame, Maud Spencer, styrelseledamot i Svenskt Näringsliv, Magdalena Gerger, vd i Systembolaget AB samt Magnus Henrekson, vd IFN.

Institutets historia går tillbaka till 1939 då det skapades av ”Direktörsklubben” på initiativ av ASEA-chefen J. Sigfrid Edström och företagen SKF, Electrolux, Separator, Ericsson, och ASEA. Målet var att skaffa sig politiskt inflytande och ”att inverka på den allmänna opinionen”. Vägar för åsiktsspridning ansågs vara via dagspressen, broschyrer, föredrag och offentliga diskussioner.

Kostnaderna för stiftelsens grundverksamhet bestrids av Svenskt Näringsliv som under senare år betalat 12 miljoner kr per år, vilket anses täcka de fasta kostnaderna. Därtill kom 2011 externa anslag på cirka 19 miljoner kr. Under 2011 var totalt 30 personer anställda, varav 23 var disputerade forskare. I forskargruppen ingår den kände nationalekonomen Assar Lindbeck. Finansiärer av forskningen är privata företag och finansfamiljer, stiftelser, fonder, statliga myndigheter och Vetenskapsrådet. Stiftelsen anges ha ett stort eget kapital.

I en beskrivning av verksamheten framhåller chefen professor Magnus Henrekson att ”institutet i praktiken bidragit till att långsiktigt främja ett liberalt och marknadsekonomiskt tänkande just genom sitt val av forskningsfrågor och perspektiv”.

4. Centrum för rättvisa – en insamlingsstiftelse

Målet för Centrum för rättvisa är att värna enskildas fri- och rättigheter. Stiftelsen bildades med Stiftelsen Fritt Näringsliv som fadder och huvudfinansiär. I dag samlas pengar in bland annat via ett 90-konto. Några detaljerade uppgifter om finansieringen publiceras inte och redovisas inte heller i årsredovisningen. Det som uppges är att finansieringen sker genom gåvor och anslag från enskilda och stiftelser. Verksamheten anges som ”ideell och oberoende”.

Centrum för rättvisa grundades av juristen Gunnar Strömmer, f.d. ordförande i Moderata ungdomsförbundet, Kristoffer Melinder, riskkapitalist, och Markus Uvell, i dag vd för Stiftelsen Fritt Näringsliv och Timbro.

Huvudmetoden som används för att stärka medborgarnas individuella fri- och rättigheter är att öppna och driva rättsprocesser som understöds med opinionsbildning. Dessutom bedrivs utbildningsinsatser och ges stöd till forskning.

Stiftelsen leds av en styrelse med sju till tio ledamöter. I den ingår följande personer: Tore Wiwen-Nilsson, advokat, ordförande, Anders Boquist, advokat, Thomas Gür, företagare och fri skribent, Tomas Nicolin, Joakim Nergelius, professor i rättsvetenskap vid Örebro universitet, Paula Röttorp, advokat, Erik Åfors, senior advisor vid Vero kommunikation samt grundaren advokat Gunnar Strömmer, counsel vid Gernandt & Danielsson. Avgår någon ur styrelsen utses en ny ledamot av kvarvarande ledamöter. Stadgarna kan även ändras av styrelsen.

Verksamheten bedrivs av 4–5 anställda och några praktikanter samt personer som engageras i kortare projekt. De två tongivande personerna är Gunnar Strömmer och juristen Clarence Crafoord som i dag är vd.

Varje år genomförs ett rättighetsinternat för 35 juridikstudenter under tre dagar samt en rad andra utbildningar och seminarier.

Finansmannen Johan Björkman, före sin död en av nyckelpersonerna i finansfamiljen Ax:son Johnson (se nedan), drev frågor om ökad rättssäkerhet och gav stöd till stiftelsen på olika sätt. Nu genomförs ett projekt i hans anda riktat mot de oskäligt långa väntetider som drabbar domstolar och andra rättsvårdande myndigheter.

Resultatet beskrivs så att stiftelsen mellan 2002 och 2012 granskat 900 ärenden, initierat rättsliga prövningar på fem fri- och rättighetsområden, drivit mer än 70 mål, vunnit mer än 90 procent av fallen och gett stöd till mer än 1 800 personer. Områdena är likabehandling, äganderätt, näringsfrihet, föreningsfrihet och rättsäkerhet.

Under 2011 erhöles drygt 6 miljoner kr i form av insamlade medel medan kostnaderna ligger på cirka 5 miljoner kr per år. Från starten 2002 har bidragen ökat kraftigt.

5. Tankesmedjan Captus

Tankesmedjan Captus startades 2005 med finansiellt stöd från Stiftelsen Fritt Näringsliv. I sin egen beskrivning ges en positionsbestämning som innebär att Captus ”är en allmänborgerlig tankesmedja som arbetar med att stärka frihetliga idéer såsom sänkta skatter, en starkare rättsstat och friare marknader”. I tankesmedjans programförklaring sägs att en stor del av Sveriges vuxna befolkning blivit beroende av olika bidragsformer snarare än arbete för sin försörjning.

Verksamheten är likartad den som Timbro bedriver och banden mellan de två tankesmedjorna var i vart fall till en början mycket starka. Fyra huvudfrågor anges: ägarpolitik, entreprenörskap, integration, skatter och företagsekonomi. De ledande personerna är Nima Sanandaji, civilingenjör i bioteknik från Chalmers Tekniska Högskola, Christofer Pihl samt Anders och Susanne Ydstedt. De driver också bolaget Captus AB som sysslar med konsultverksamhet.

Tankesmedjans mål är att bilda opinion för allmänborgerliga tankar med hjälp av debattartiklar och ledarkommentarer i dagspress och radio- och tv. Dessutom satsas på rapporter, böcker och seminarier. Under 2011 gavs boken ”Kapitalism utan kapitalister?” ut. Tidigare gavs en nättidning ut, men den lades ned i slutet av 2008. Yngre centerpartister som Fredrick Federley och Annie Lööf samt tankesmedjan FORES har samarbetat med Captus.

6. ECIPE – European Centre for International Political Economy

Centret är en internationell think tank med huvudinriktning på handelspolitik och andra politiskt-ekonomiska frågor med betydelse för Europa. Är en av Bryssels mest framgångsrika tankesmedjor/lobbyföretag. En av grundarna är Timbroassocierade svensken Fredrik Erixon, som är en av cheferna för verksamheten. Seniorrådgivare är Johan Norberg, Timbros hittills mest kända medarbetare och författare. Han finns i styrelsen tillsammans med bland andra förra Timbrochefen Maria Rankka. I en styrande kommitté finns Lars Anell och Ulf Dinkelspiel från Sverige. Kontor finns både i Bryssel och i Stockholm. Finansieras huvudsakligen från Stiftelsen Fritt Näringsliv/Timbro.

7. EEI – European Enterprise Institute

EEI är en europeisk tankesmedja i Bryssel om entreprenörskap, fri företagsamhet och fri konkurrens, men med stark svensk dominans. Moderaten Gunnar Högmark är vice ordförande och bland de medverkande har funnits flera Timbrokolade svenskar, som den nyligen avlidne Johnny Munkhammar, (M)-riksdagsledamot, Fredrik Segerfeldt och Nima Sanandaji från tankesmedjan Captus (se ovan). Munkhammar publicerade 2007 ett policypaper om konkurrensens betydelse i Europa. Tankesmedjan anses ha motarbetat Kyotoprotokollet. Styrelseordförande är den tyske finansmannen och företagsledaren Peter Jungen som även är involverad i flera andra tankesmedjor i Europa.

8. Frivärld/Free World Forum

Den nya satsningen Frivärld/Free World Forum har en inriktning på utrikespolitisk analys och debatt. Grundare är Timbroveteranen Mats Johansson, riksdagsledamot (M), och Timbrochefen Marcus Uvell. Finansieringen sker av Timbro i vars lokaler Frivärld är inhytt.

Frivärld/Free World Forum är en ny satsning på utrikesfrågor med syfte att stimulera fördjupning, breddning av information och analys. Den nya tankesmedjan presenterades på Europadagen 2011. Grundarna Mats Johansson och Markus Uvell skrev i en artikel att ”en bred omvärldsanalys är allt nödvändigare som grund för medborgerligt deltagande i det politiska livet”. De hävdade bland annat att arbetet för frihetliga idéer är en internationell fråga.

Chef för Frivärld är Stefan Olsson, fil.dr i statskunskap. Han har varit forskare vid Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Institutet för Framtidsstudier och Uppsala universitet. Han är också frilansskribent och författare till boken ”Handbok i konservatism”.

Mats Johansson är arbetande ordförande i Frivärlds styrgrupp och moderat politiker. Han har varit politisk chefredaktör för Svenska Dagbladet och vd för Timbro. Frivärld är en utlöpare från Timbro och är det senaste tillskottet till de tankesmedjor och andra verksamheter som Stiftelsen Fritt Näringsliv/Timbro understödjer eller har gett startbidrag.

V. Beroende av finansiering från företagsintressen

1. Entreprenörskapsforum

Entreprenörskapsforums övergripande mål är att verka för att förbättra förutsättningarna för entreprenörskap och innovation i Sverige. Det är en stiftelse med säte i Örebro som etablerades 1994 som Stiftelsen Forum för småföretagsforskning, FSF. I dag bedriver Entreprenörskapsforum forskning och nätverksbyggande, deltar i seminarier och i olika debatter. En viktig uppgift är att sprida forskningsresultat utanför det akademiska systemet. I dag finns ett 70-tal personer i ett Vetenskapligt forum och över 35 ledande experter och forskare i ett nätverk.

Bakom stiftelsen finns finansiärer från företagssektorn, statliga myndigheter och stiftelser. Bland dem finns t.ex. Svenskt Näringsliv, Institutet för näringslivsforskning, olika företag men även statligt finansierade organ som Vinnova, Swedfund, Tillväxtverket och Almi.

I styrelsen finns ledande företrädare från näringslivet. Ordförande är Melker Schörling, inflytelsesrik huvudägare i Securitas AB, Assa Abloy, Nibe och Hexagon, lobbyisten Birgitta Ed, Springtime, Jöran Hägglund, f.d. statssekreterare och chef för PA inom Vattenfall, tre professorer, en skatteexpert och några företagare. Vd är professor Pontus Braunerhjelm som tidigare var huvudsekreterare i regeringens Globaliseringsråd.

2. Tankesmedjan Leading Health Care

Leading Health Care är en akademisk tankesmedja för fördjupad dialog kring dagens och morgondagens hälso- och sjukvård i Sverige och internationellt. Verksamheten beskrivs som ett möte mellan akademi och praktik. Tankesmedjan bildades 2007 vid Handelshögskolan i Stockholm på initiativ av IFL. I dag bedrivs forskning av anställda och associerade forskare.

I dag står 25 partner bakom verksamheten och ett akademiskt nätverk inkluderar 60-talet forskare från fyra universitet. Bland partner finns de stora läkemedelsföretagen och hälskoncernerna som t.ex. Capio, brukarorganisationer, fackförbund och även statliga myndigheter som t.ex. Socialstyrelsen och Läkemedelsverket.

Nyligen lanserades ett nytt projekt ”Uppdrag - välfärd”, ett forskningsprogram om framtidens välfärdstjänster som ska genomföras i samarbete med tankesmedjorna Entreprenörskapsforum och FORES.

Stiftelsen Leading Health Care driver verksamheten sedan 2009 och har fokus på innovationer och styrsystem i vården. Beträffande dessa frågor har man fått tunga uppdrag av Socialstyrelsen och regeringen Reinfeldt.

Finanseringen av verksamheten sker genom företagen som är partners, via forskningsanslag och betalning av uppdragsgivarna, t.ex. Socialstyrelsen och Socialdepartementet. Några uppgifter om detta har inte publicerats. 2010 redovisade man ett kapital på 2,5 miljoner kr. Verksamheten leds av generalsekretären Hans Winberg som kommer från IFL och Handelshögskolan. Styrelsen utgörs av ett antal professorer och ordförande är professor Pär Åhlström vid Handelshögskolan.

3. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS, bedriver en varierad verksamhet och har starkt stöd av många personer i ledande befattningar och en del politiker. Från början var det en verksamhet som växte fram ur Saf-styrda Näringslivets Fonds verksamhet. Stark pådrivare var också här en medlem i familjen Browaldh, i detta fall var det Tore Browaldh som senare under perioden 1955–66 var vd för Svenska Handelsbanken sedan han efterträtt sin far.

Efter den hårda konfrontationen mellan socialdemokratin och företagsintressen i valet 1948 bildades SNS med Tore Browaldh (T i namnet Timbro) som en av de viktiga initiativtagarna. Med sig i början hade han Axel Iveroth, central person i Industriförbundet under många år och Lars-Erik Thunholm, senare chef för Skandinaviska banken och SE-banken. Tore Browaldh satte stark prägel på organisationen redan från början med inriktning på företagets samhällsfrågor och betonade betydelsen av forskning och utveckling om företagets roll i samhällslivet. Från början handlade det om företagets kamp om inflytandet i samhället och en fortsättning på PHM-kampanjen mot den socialdemokratiska efterkrigspolitiken. Senare har målen för verksamheten blivit bredare och ledande personer från statliga myndigheter och kommunala chefer deltar nu i verksamheten.

SNS publicerade under 2011 sammanlagt 36 nya forskningsrapporter och böcker på olika förlag och arrangerade 120 mindre eller större seminarier eller andra mötesarrangemang med 4 000 deltagare. Ute i landet har SNS 20 lokalgrupper. SNS är unikt i sitt slag som en kombination av tankesmedja med fast anställda forskare och ett nätverk med bred förankring

hos företag, ägare, chefer och även hos personer från näringslivets organisationer, statliga företag, universitet, intresseorganisationer och massmedier.

Marknadsekonomin och näringslivet står även i dag i centrum för verksamheten. Föreningen ska verka för ”gynnsamma betingelser för det allmänna framtidskridandet på marknadsekonomin grund samt att främja ökad effektivitet och fördjupad samarbetsvilja i arbetslivet”. Det slås således fast att SNS är en organisation med företagens intressen i centrum även om det talas om att nå framgångar genom ett samarbetstänkande.

Drygt 250 av Sveriges största företag, statliga och kommunala myndigheter, högskolor och andra institutioner är medlemmar. Dessutom finns cirka 3 000 individuella medlemmar. SNS är en ovanlig ideell förening eftersom medlemmarna inte har någon rätt till stadgeenligt inflytande. Föreningen är inte registrerad som stiftelse, bolag eller på annat sätt i förekommande offentliga register.

Makten över organisationen finns i ett förtroenderåd, som förnyas sig självt genom att välja in nya ledamöter när någon av något skäl avgår. Totalt finns 100-talet medlemmar i rådet, som sammanträder en gång om året med den viktigaste uppgiften att välja en styrelse för SNS. Omkring en femtedel av rådets medlemmar är chefer i statliga myndigheter, universitet och högskolor eller statliga fonder. Bland medlemmarna finns t.ex. Rikspolisstyrelsen, Riksbanken och Skolverket som i och med detta förbundit sig att, enligt SNS stadgar, arbeta för marknadslösningar.

SNS är genom sin verksamhet starkt förankrat i en marknadsliberal borgerlig politisk verklighet även om det i stadgarna sägs att verksamheten ska bedrivas ”obundet av intresseorganisationer eller politiska partier”. Många av ledamöterna har profilerat sig som förespråkare för en moderat eller högerliberal politik.

SNS-styrelsen har en majoritet av personer från stora företag. Ordförande är Arne Karlsson, styrelseordförande i Ratos, ett riskkapitalbolag, vidare är det Ingrid Bonde, stf. koncernchef i Vattenfall, Lars Nyberg, koncernchef Telia Sonera, Staffan Salén, vd Salénia och lobbyistdirektören Charlotte Erksammar från Kreab Gavin. Övriga är professorerna i nationalekonomi Lars Bergman och Tore Ellingsen, f.d. statsrådet (S) Anna Hedborg och chefen för Nobelstiftelsen Lars Heikensten. Mia Horn af Rantzien, vd för SNS ingår också.

En viktig del av verksamheten är SNS Samhällsprogram, en utbildning som innehåller tre etapper under 12 dagar i Stockholm och Bryssel. Mer än 270 högre chefer inom näringsliv och offentlig förvaltning har deltagit i programmet sedan starten 1995. Målet är att ge exklusiv insikt och kunskap om centrala frågor med anknytning till vad företagsamheten önskar ska förverkligas.

SNS kan sägas utgöra en ny sorts korporativistisk organisation som formas tillsammans av centrala chefer i privata företag, organisationer och statliga institutioner.

Ekonomi

Föreningen SNS har en stark ekonomi och redovisade 39 miljoner kr i inkomster under 2011. Närmare hälften av dessa kom från företag, myndigheter och organisationsmedlemmar medan resten var forskningsanslag, förlags- och programinkomster. Individuella medlemmar stod endast för en mindre del. Trots en förlust på cirka 4,9 miljoner kr som redovisades under 2011 har SNS en mycket stark ekonomisk bas. Sedan den förlusten tagits hade organisationen ändå ett eget kapital på 64 miljoner kronor. I själva verket bedrivs dock den största delen av

verksamheten av momsskatteskal m.m. i ett aktiebolag, ”Studieförbundet Näringsliv och Samhälles (SNS) Serviceaktiebolag”.

Medlemsavgiften för företag, statliga myndigheter med flera ligger på mellan 45 000 och 155 000 kr medan organisationer betalar 60 000 kr och universitet/högskolor 20 000 kr per år.

4. Axess – Axel och Margaret Ax:son Johnsons stiftelse

Axess är det publika namnet på en verksamhet som har samma karaktär som de mera renodlade tankesmedjorna, att långsiktigt påverka idé- och opinionsbildning i en viss riktning. Axess verkar bland annat via den kulturkonservativa tidskriften Axess och tv-kanalen Axess med olika sidoverksamheter. Olika program och aktiviteter knyts ihop i olika bolag.

Grunden för verksamheten är en donation till en stiftelse som generalkonsul Axel Ax:son Johnson (1876–1958) gjorde tillsammans med sin hustru Margaret (1877–1966). I donationen till den stiftelse som bildades 1947 fanns från början endast 120 A-aktier i Nordstjernen AB och en blygsam summa pengar. I dag är stiftelsen mycket rik.

Målet var att stiftelsen skulle hålla ihop koncernen Nordstjernen samt att lämna bidrag till personer som ”stått grundarna eller deras avkomlingar nära”, med mera. I dag är Axel och Margaret Ax:son Johnsons stiftelse i själva verket koncernmodern i en mycket stor företagsgrupp som i några dotterbolag innehåller Axess-verksamheten.

Enligt stadgarna i stiftelsen styrs allt av två arvtagare i Johnsonfamiljen utsedda på livstid med i princip oinskränkt makt. Det är Antonia Ax:son Johnson och hennes kusin Viveca Ax:son Johnson. De utser en tredje ledamot som nu är Bertil Hansson, bosatt i Frankrike. De har till hjälp ytterligare två tunga näringslivsföreträdare, förre Aga-chefen Marcus Storch och Tomas Nicolin f.d. VD i Alecta, men enligt stiftelsestadgarna ligger makten helt hos de två arvtagarna eftersom de utser de övriga i styrelsen.

Via stiftelsen kontrolleras alltså Nordstjernen-gruppen via 94,6 procent av rösterna i koncernbolaget Nordstjernen AB som är en av huvudkoncernerna i familjen Ax:son Johnsons ekonomiska intressesfär. Aktierna i stiftelsens ägo har lett till en formidabel förmögenhetsuppbyggnad. I Nordstjernen ingår ett av Sveriges tre största byggnadsföretag, NCC AB samt Ramirent, Nobia, Ekornes, Activ Biotech med flera. Det finns också ett omfattande fastighetsinnehav. I koncernen finns 31 000 anställda.

Nordstjernen omfattar närmare 300 olika företag som tillsammans hade en omsättning på 59 miljarder kr under 2011 och redovisade ett bruttoresultat på 6,3 miljarder kronor medan vinsten efter finansposter uppgick till 1,5 miljarder kr.

Verksamheten

Inom familjen Ax:son Johnsons stiftelse och Nordstjernen finns kulturmoderbolaget Nordstjernen Kultur och media AB där tidskriften Axess Magasin och Axess Television ingår. Tv-kanalen sänds numera som en betalkanal. Därtill finns en internationell tankesmedja som inriktas på internationell journalistik och demokrati.

Tidningen Fokus, som ibland beskrivs som Sveriges Newsweek och som utkommer en gång i veckan, är ett av de projekt som Johnsonfamiljen som 43-procentig delägare understödjer med mångmiljonbelopp. Övriga ägare har varit finansmannen Johan Björkmans dödsbo och den schweiziska finansmannen Martin Ebner och dennes bolag BZ Gruppe. Upplagan ökar stadigt

för tidskriften vars huvudinnehåll rör ekonomi, politik och kultur. Ägarbolaget FPG Media AB har de senaste åren redovisat cirka tio miljoner kr i förlust per år.

I den egna berättelsen om verksamheten i Nordstjernen Kultur och media AB sägs att familjen Ax:son Johnson i över hundra år haft ett starkt intresse för ”kultur, vetenskap och historia”. Det sägs också att Nordstjernen finansierat ”allt från professurer, kulturminnesvård, enskilda konstnärskap till upptäcktsresor”.

Det är Nordstjernen AB:s vinster i byggverksamheten NCC som ekonomiskt möjliggör de kraftigt förlustbringande kulturbolagens satsningar på opinionsbildning.

Kulturbolagen har startat en tankesmedja som heter ”Axess Programme on Journalism och Democracy”. Verksamheten som är internationellt inriktad leds av den kände journalisten John Lloyd som är knuten till Financial Times och ansvarar för Reuters Institut för studier i journalistik vid Universitet i Oxford i England. Han har tidigare arbetat för radio och tv och en rad tidningar.

Två frågor som ställs i centrum för tankesmedjan är journalisternas ansvar för sina läsare och tittare, och vad som kommer att hända med de s.k. gammelmidierna i det nya medielandskapet.

Ekonomi

Nordstjernen kultur och media AB är huvudbolag för Axess, tidskriften, tv-verksamheten, programproduktionen och tankesmedjeverksamheten. Under de senaste åren har verksamheten i flera dotterbolag gått back med mellan 21 och 37 miljoner kr.

Förlusterna innebär att det pumpas in betydande belopp varje år i den verksamhet som syftar till en långsiktig påverkan av samhällslivet i linje med familjen Johnsons liberala idéer. Det blir på sätt och vis en fortsättning på den omfattande hemliga stödverksamhet som donatorn Axel Ax:son Johnson ägnade sig åt på 1940-talet, då han bland annat var hemlig ägare till dagstidningen Barometern i Kalmar.

5. Stiftelsen Den Nya Välfärden

Tankesmedjan Den Nya Välfärden beskriver sin verksamhet som opinionsbildning kring demokrati, välfärd och företagande. Till den opinionsbildande delen är knutet ett mycket lönsamt företag med 20–30 anställda som hjälper företag med juridisk rådgivning, opinionsbildning och annat. Tankesmedjans inriktning är att direkt påverka den politiska utvecklingen och göra det i praktisk handling, ta fram förslag om och bilda opinion för dessa. Målet är att främja en ny välfärd byggd på insikten att medborgarna bör ha mer inflytande såväl över politiken som över sina egna liv. Vinster från dotterbolaget ”Den Nya Välfärden Företagarkontakt i Sverige AB” finansierar tankesmedjan.

Den Nya Välfärden har funnits sedan 1988 och grundades av Rune Berggren och Patrik Engellau. Berggren som dog för några år sedan hade varit chef för Riksrevisionsverket och Engellau kom från Saf. I dag är Patrik och Catherine Engellau samt Lorentz Lyttkens, författare och konsult, de mest kända namnen bakom tankesmedjan. Känd i media är också Integritetsombudsmannen Pär Ström.

Tankesmedjan har tagit fram ett förslag till en ny svensk grundlag där tanken på att införa en författningsdomstol i Sverige ingick. En fiktiv domstol inrättades som tog beslut i olika

grundlagsfrågor. Ett annat förslag var införandet av en skolpeng i kommunerna. Efter försök i några få kommuner har idén fått en bredare anslutning.

Tankesmedjan driver Företagarombudsmannen, Konkurrenskommissionen och Integritetsombudsmannen och ger ut Fjärde oktober-tidningen som en påminnelse om löntagarfondsfrågan. Hjärtefrågor är lägre arbetsgivaravgifter och mindre statlig byråkrati för företagen. Om allmänhetens inställning till företagande genomförs återkommande opinionsundersökningar.

Företaget ”Den Nya Välfärden Företagarkontakt i Sverige AB” ger ut tidningen ”4 oktober för entreprenörskap” och ackvireerar annonser från företagare. Tidningen ges ut en gång per år i en upplaga på mer än 100 000 ex. Företaget utgör den ekonomiska grunden för tankesmedjans verksamhet och har under de senaste åren omsatt cirka 26 miljoner kr per år och gett ett överskott som kan föras vidare till tankesmedjan som har en nettoomsättning på 5–600 000 kr per år, vilket är pengar som erhållits från företaget.

V. Partianknutna tankesmedjor

1. FORES

Stiftelsen FORES startades under 2008. Bakom ligger framförallt Centerpartiet som satsat 29 miljoner kr på tankesmedjan medan en liberal stiftelse har gått in med 2,5 miljoner kr.

När FORES visar upp hela tankesmedjans namn framgår det hur huvudpunkterna för verksamheten ser ut: ”FORES – Forum för reformer och entreprenörskap – är en grön och liberal tankesmedja som vill förnya debatten i Sverige med tro på entreprenörskap och människors möjligheter att själva forma sitt liv.” I programförklaringen sägs att tankesmedjan ska vara ”en öppen och oberoende mötesplats för samhällsengagerade, debattörer, akademiker och beslutsfattare”. Verksamheten betalas dock av Centerpartiets Riksorganisation.

FORES arbetar med frågor om miljö och marknad, migration, företagandet i civilsamhället, integritet, jämställdhet, global demokratisering och moderniserad välfärd. Inom dessa områden har en rad rapporter och böcker getts ut, t.ex. en bok om finanskrisen och en om äganderätten i en digitaliserad värld. Ett företagarnätverk och ett forskningsråd har byggts upp. Organisationerna Det Naturliga Steget och Företagarna är samarbetspartner med FORES.

Ordförande i styrelsen är Lars Weinehall, professor i allmänmedicin i Umeå, men känd som mångårig central centerpolitiker, tidigare ordförande i kapitalförvaltningsbolaget Randello Invest (Centerns förmögenhetsbolag med 1,6 miljarder kr i kapital). Direkt partianknuten är även Ulrika Liljeberg, kommunalråd i Leksand. Andra namn i styrelsen är Andreas Bergh, forskare på Institutet för Näringslivsforskning, Sofia Nerbrand, grundare av magasinet Neo och tidigare Timbro-anknuten, i dag chefsstrateg i Region Skåne och ordförande för Bertil Ohlininstitutet (se nedan), Mikaela Valtersson, tidigare ekonomisk-politisk talesperson för Miljöpartiet, nu chef inom Kunskapsskolan och ledamot i Antonia Ax:son Johnsons miljöstiftelse. Chef är Martin Ådahl, grundare och tidigare chefredaktör på tidningen Fokus. Han har varit senior economist på Riksbanken. Nyligen knöts Tove Lifvendahl till tankesmedjan. Hon har varit MUF-ordförande, moderatpolitiker, konsult på JKL, och senast kommunikationschef på Svenskt Näringsliv m.m.

Ekonomi

FORES är en bokförings- och redovisningskyldig stiftelse. Inledningsvis fick verksamheten en basfinansiering på 4,7 miljoner kr från de tre stiftarna. Centerpartiets Riksorganisation sköt till 4 miljoner kr, Bertil Ohlinstiftelsen 2,5 miljoner och Studieförbundet Vuxenskolan 200 000 kr. I själva verket kom dock Bertil Ohlinstiftelsens pengar från Stiftelsen pressorganisation och Stiftelsen Gefle Dagblad, det vill säga från inkomster på liberal dagstidningsutgivning.

Verksamheten under 2010 omfattade cirka 6 miljoner kronor. FORES har tioalet anställda och lokaler på Södermalm i Stockholm.

Tankesmedjan har tagit hand om mer än hälften av de 50 miljoner kr som Centerpartiets Riksorganisation hittills delat ut till olika ändamål under några år. Partiet har ställt ut en revers som innebär en skyldighet att betala 5 miljoner per år i fem år till FORES. Utöver den satsningen har partiet genomfört donationer med 10 mkr vardera till Umeå Universitet och Högskolan i Kalmar samt 2 mkr till Thorbjörn Fälldins Jubileumsfond, 1,3 mkr till EWK-stiftelsen och 1 mkr till Stiftelsen Right Livelihood Award.

Av de 50 miljonerna har 29 miljoner kr hittills avsatts till FORES. Pengarna kommer från Randello Invest AB, som är det bolag som har hand om Centerns vinst på i runda tal 1,8 miljarder kr från försäljningen av ett antal dagstidningar som Länstidningen Södertälje, Södermanlands Nyheter, Östersunds-Posten, Hallands Nyheter med flera. Lars Weinehall, ny ordförande i FORES sedan 2011, har under lång tid varit ledamot i partiets högsta ledning.

2. Föreningen Arbetarrörelsens Tankesmedja

Föreningen Arbetarrörelsens Tankesmedja är en ideell förening som funnits sedan 2006. Medlemmar är LO, Socialdemokraterna och ABF. Syftet är ”att på olika sätt stimulera debatten om de uppgifter och utmaningar arbetarrörelsen står inför i dagens föränderliga samhälle”.

I arbetet ingår att analysera utvecklingen i viktiga samhällsfrågor, utveckla idéer och bygga nätverk av intresserade. Tankesmedjan arbetar genom att ge ut debattskrifter och rapporter samt att arrangera seminarier. En samverkan sker med debattidskriften Tiden. Huvudfrågor har varit arbetsmarknad, EU, miljö, skatter och välfärdsfrågor.

Rapporter har getts ut om det gröna folkhemmet, en rättvis och hållbar beskattning, om ”utanförskapet” och om en arbetsmarknadspolitik i förfall samt behandlat frågor om demokrati, skatter, trygghetssystemen med mera. En rapport handlar om finansieringen av de politiska partierna och deras allierade.

Tankesmedjan är förankrad i föreningens organisationer LO, Socialdemokraterna och ABF som utser styrelsens ledamöter. Ordförande i styrelsen är Kerstin Alnebratt, fil.dr i genusvetenskap och förstandare för Nationella sekretariatet för genusstudier vid Göteborgs universitet. Ledamöter är Carin Jämtin, partisekreterare (S), Tobias Baudin, LO och Annika Nilsson, ABF. Tankesmedjan leds av Ove Andersson och utredningschefen Monika Arvidsson.

Tankesmedjan har en omsättning på cirka 4–5 miljoner kronor per år. De tre organisationerna bidrar med huvudparten av finansieringen. Föreningens styrelse beslutar om budget och därmed hur stort det årliga bidraget från medlemsorganisationerna ska vara. Tankesmedjan har 3–4 personer anställda.

3. Stiftelsen Idéinstitutet Civitas

Civitas beskrivs som ett oberoende idéinstitut på kristen och humanistisk grund. Det sägs att man står för begrepp som personalism, naturrätt, subsidiaritet, solidaritet och omsorg om det gemensamma bästa. De statsmän och stora tänkare som framhålls är bland andra Konrad Adenauer, Robert Schuman, Lech Walesa, Eduardo Frei samt Aristoteles, Cicero, Augustinus och Thomas av Aquino.

Tankesmedjan har verkat genom seminarier, kurser och konferenser, tidningsutgivning, en skriftserie och ett nyhetsbrev. Den är kopplad till den kristdemokratiska rörelsen och har samma idébakgrund.

Verksamheten har i praktiken legat nere under några år. Tidskriften utkom senast 2004 och årsredovisningar pekar på svåra ekonomiska problem. Ett officiellt livstecken finns på Civitas blogg författat av Lars F Eklund, Civitas direktor, som i juni 2008 skrev:

”Många är nog de, som under en tid gjort bedömningen att Civitas i realiteten inte längre existerar. Jag kan bara säga, att jag sedan ett tag definitivt delar den bedömningen. Så jag tackar nu för mig, och för den tid som varit.

Klart slut

LFE”

En nystart har genomförts och ett antal böcker har getts ut under senare tid, t.ex. ”Det gemensamma bästa” en samlad genomgång av kristdemokratins idéhistoria och relation till andra ideologier. ”Arbetslinjen och sen då?”, ”Familjen och forskningen” av Per Landgren, ”Verklighetens folk möter politikens gränser” av Timbroanknutne Fredrik Segerfeldt och ett antal idéskrifter. Stiftelsens styrelse har förnyats, ordförande är Charlotta Levay, fil.dr i nationalekonomi och universitetslektor i Lund.

4. Stiftelsen Cogito – den gröna tankesmedjan

Cogito är en grön tankesmedja startad av Miljöpartiet de Gröna. Målet är ”att främja debatt och idéutveckling i ekologisk och solidarisk anda och bidra till långsiktigt hållbara livsformer”. Uppdraget är att ge ut olika skrifter och organisera seminarier och föreläsningar samt att initiera forskning kring klimat och miljö.

Tankesmedjan ska vara partipolitiskt obunden och minst hälften av styrelseledamöterna ska inte ha något partipolitiskt förtroendeuppdrag. Ordförande är Per Gahrton, grundare av Miljöpartiet och f.d. språkrör, sociolog, författare och debattör. I styrelsen finns Karin Bradley fil.dr i samhällsplanering vid KTH, Annika Hjelm, utbildningsråd vid Skolverket och Mikael Malmaeus, tekn.dr i miljöanalys, m.fl. Kristina Tysk är verksamhetsledare.

Fokus ligger på freds- och konfliktområdet, miljö och resurser, global rättvisa, materiell välfärd och livskvalitet, demokrati och grönt tänkande och verksamhet. Under våren 2012 genomfördes en seminariereserie kallad Vägval för klimaträttvisa.

Ekonomi bygger på personliga donationer och bidrag från vänner till Cogito.

VI. Övriga

1. Föreningen Arena – Arenagruppen

Föreningen Arena är en oberoende ideell förening. Målet är att vara en radikal och progressiv röst i samhällsdebatten. Verksamheten har stegvis utvecklats sedan starten 1993 och innehåller i dag en rad verksamheter inom media, kultur, idébildning, forskning, fortbildning och opinionsbildning. Inom Arenagruppen finns Tankesmedjan Arena Idé (tidigare Agora), tidskriften Arena, nättidningen Dagens Arena, gruppens två bokförlag Atlas och Premiss, Arenauniversitetet, Arena Skolinformation, Arenas ekonomiska råd och en seminarie- och programverksamhet. En rad seminarier och utbildningar arrangeras fortlöpande. Inom ramen för Arenauniversitetet arrangeras bland annat skrivartutbildningar.

Arena är partipolitiskt och organisatoriskt oberoende och anser sig ”leva på marknaden i den mening att den överväldigande delen av intäkterna består av försäljning”. Föreningen styrs av en styrelse med privatpersoner som i flera fall dock har sin dagliga förankring i olika organisationer inom till exempel LO, TCO och Saco. Verksamheten bedrivs i olika aktiebolag samlade i koncernmodern Politikens och idéernas Arena i Stockholm AB.

Arenagruppen omsatte under 2011 cirka 40 miljoner kr. Finansieringen sker genom intäkter som genereras av bokförlagen och den övriga verksamhet som bedrivs. Mindre än tio procent av inkomsterna kommer från knappt 50 abonnenter som finns på olika håll i samhället och från cirka 100 enskilda personer som i dag är medlemmar i föreningen Arenagruppens vänner. Någon stor enskild bidragsgivare finns inte.

2. Global utmaning

Global utmaning är en fristående tankesmedja som arbetar och analyserar globala frågor som har betydelse för Sverige. ”Vi är ett kvalificerat nätverk från samhälle, näringsliv och forskning som verkar för lösningar på de globala utmaningarna som rör ekonomi, miljö och demokrati.”

Tankesmedjan beskrivs som oberoende och fri från partipolitiskt inflytande. De som stödjer verksamheten och medverkar som finansiärer är företag, fackförbund och andra organisationer. Olika öppna expertgrupper har arbetat med frågor om social utveckling i utvecklingsländer, digital välfärd, jobb i förvandling, demokratiutveckling, säkerhetsfrågor, hållbar utveckling och sociala entreprenörer. Frågor om globala utmaningar, klimatpolitik, arbetsmarknad och demokrati, hållbara städer, det institutionella ägandet samt migrationsfrågor är aktuella inom tankesmedjan.

Global utmaning drivs med bidrag från olika håll. Partner är Utrikesdepartementet, Sida, Sveriges kommuner och landsting, Justitiedepartementet, PWC, Frejas fond, Sveaskog, HSB, Skandia, e.on, Saab, Vision, Vattenfall och Apoteket med flera.

Initiativtagare till tankesmedjan är Kristina Persson som är styrelseordförande. Hon har en bakgrund från finansdepartementet, som utredare i intresseorganisationer, riksdagsledamot (S) och har varit vice riksbankschef och landshövding i Jämtland. Hon grundade Frejas fond med ett ärvt kapital, vilket senare ledde till starten av Global utmaning.

I styrelsen ingår bl.a. Lars Anell, ordförande, Jan O Karlsson, Måns Lönnroth och Jöran Hägglund, Vattenfall. Till Global utmaning är 80 seniorrådgivare knutna. I kansliet finns Per Lagerström, chef, Sandro Scocco, Lisa Pelling och Jytte Guteland.

För närvarande fokuseras på global samhällsstyrning i frågor om klimat, världsekonomin efter finanskrisen och migration.

3. Sektor 3

Sektor 3 är en tankesmedja för det civila samhället som bildades 2008 under medverkan av en lång rad ideella organisationer. Målet är att kritiskt granska, synliggöra och väcka debatt om det civila samhället med hjälp av forskningsinsatser, kommunikation och debatt.

Med det svenska civila samhället avses frivilligorganisationer. Ganska precis hälften av Sveriges befolkning uppger att de på något sätt är ideellt engagerade. Olika organisationer, ideella, kooperativa och andra, anses ha tiotals miljoner medlemmar.

Tankesmedjan drivs som en ideell förening. Medlemsorganisationerna kommer från olika folkrörelser. Bland dessa finns till exempel Folkets Hus och Parker, RF, Ersta Diakoni, Bygdegårdarna, Fonus, HSB, IOGT-NTO, KF, KFO, KFUM-KFUK, Kooperation utan gränser, NTF, OK, Riksbyggen, Rädda Barnen, Röda Korsets Ungdom, Sensus, Svenska Scoutrådet, Sveriges Kristna Råd, UNF och Folksam.

Föreningens årsmöte beslutar om verksamhetens övergripande inriktning och budget. I övrigt leds arbetet av en styrelse som är ansvarig för beslut om den verksamhet som ska bedrivas. I styrelsen ingår fem personer från olika medlemsorganisationer. Ordförande är Eva Nordström från KFO.

Chef för verksamheten är Hanna Hallin, f.d. ordförande i LSU – Sveriges ungdomsorganisationer. Kansliet omfattar sex–sju medarbetare. Tidskriften Kurage ges ut med några nummer per år. En rad seminarier arrangeras och olika rapporter om väldfärdsfrågor, samhällsengagemang och identitetsfrågor ges ut.

Medlemsorganisationerna finansierar verksamheten på olika sätt, bland annat genom medlemsavgifter och särskilda bidrag till olika projekt.

4. Bertil Ohlininstitutet

Ohlininstitutet beskriver sin uppgift som att ”genom kvalificerad debatt i svensk liberal tradition bana väg för nya tankar och nya frågor i svensk samhällsdebatt”. Det sker bland

annat genom öppna samtal, seminarier och föreläsningar, debattinlägg, rapporter och böcker. Tankesmedjan beskrivs som organisatoriskt och ekonomiskt fristående.

I verksamheten ingår en uppsatstävling som anordnas årligen för samhällsvetenskapliga studenter på högre nivå på universiteten. Särskilda Ohlin- och Anne Wibble-föreläsningar genomförs återkommande.

I ett stiftelseråd finns i dag, och har tidigare funnits, många ledande folkpartister och liberala profiler. Ordförande i styrelsen är Sofia Nerbrand, grundare av tidskriften Neo och liberal debattör, i dag chefsstrateg inom region Skåne. Hon har varit politisk sekreterare i Folkpartiet. I styrelsen finns Håkan Tribell, chef för idéverksamheten inom Timbro och Stureakademin, konsulten Lennart Nordfors, Gullers grupp, Tobias Krantz, f.d. statsråd, i dag utbildnings- och forskningschef på Svenskt Näringsliv m.fl.

Finansieringen sker via de liberala dagstidningarna och de stiftelser som är ägare till dem. Tidigare gav Uppsala Nya Tidning ett årligt stöd. I övrigt sker finansieringen via frivilliga bidrag och projektbidrag.

5. Tankesmedjan Liberalerna

Under 2011 startades en liberal tankesmedja för att påverka politiker och skapa liberala visioner inför 2030. Man kallar sig för en ”Do Tank” och menar med det att man direkt vill påverka politiker inifrån men även via tankesmedjans öppna debatterade idéer om framtiden. Man siktar in sig på tio områden där man vill ha en ny liberal grundsyn. Särskilt pekas skattesystemet, valsystemet och bostadspolitiken ut.

Tankesmedjans syfte är att påverka alla liberaler oberoende av vilka partier de tillhör bara de för liberal politik enligt tankesmedjans definition. Avsikten är att driva kampanjer kring de rapporter som läggs fram.

Ledare är Jan Rejdnell som är en av stiftarna och har ett förflutet som debattör och entreprenör i finansbranschen. Han har suttit i Folkpartiets styrelse men är inte längre medlem i partiet.

Styrelsens ordförande är Camilla Littorin, f.d. förbundssekreterare i Företagarförbundet. I styrelsen finns centerpartisterna Fredrick Federley, riksdagsledamot, och Henrik Sjöholm, som varit Centerpartiets främsta politiska strateg, publicisten Karl Beijbom, i dag bokförläggare, Nima Sanandaji, grundare av tankesmedjan Captus (se tidigare) och välkänd skribent med anknytning till Timbro-sfären, Svenskt Näringsliv och Skattebetalarnas förening, som har varit aktiv inom Fria Moderata Studentförbundet.

Speciellt för tankesmedjan är att man vill locka företagare som medlemmar till smedjans nätverk och att de som medlemmar ska ges möjlighet till en ”exklusiv förmån”, att få träffa politiker och beslutsfattare inom politiken vid informella möten.

De frågor tankesmedjan arbetar med är förslag om platt skatt för företag, eventuellt tillsammans med medborgarlön, bostadsbyggandet, ett nytt valsystem med renodlat personval, bort med landstingen, ny lagbok med färre lagar, äganderätt och migrationsfrågor.

6. Claphaminstitutet

Stiftelsen Claphaminstitutet startades 2008 och är en tankesmedja och ett forskningsinstitut som verkar ”för den kristna trons tillämpning på kultur-, tros-, och samhällsförhållanden både inom och utom Sverige”. Utbildning och forskning om kristen tro är huvuduppgiften.

Namnet är hämtat från en förort till London, Clapham, som hade betydelse på 1800-talet. Där verkade en kristen grupp bestående av samhällsledare och politiker. De drev på för sociala reformer t.ex. av fängelsestraffet, avskaffande av barnarbete och avskaffande av slaveriet inom det brittiska imperiet. Inom Claphamgruppen fanns Thomas Clarkson och William Wilberforce, kända som motståndare till slaveriet. Deras kamp väckte uppmärksamhet och påverkade.

Tankesmedjans verksamhet bedrivs i ekumenisk anda och personer från olika kyrkor och samfund deltar. Tuve Skånberg är ledare och direktor för institutet. Han är teol.dr, riksdagsledamot för Kristdemokraterna, pastor i Missionskyrkan och värdekonservativ debattör. Han var en av dem som ville ha bort Göran Hägglund som partiledare. Styrelsens ordförande är Stefan Swärd, pastor i Elimkyrkan och ordförande i Evangeliska Frikyrkan och även verksam som konsult inom näringslivet. Per Ewert, gymnasielärare i Jönköping, är informatör. Finansieringen av den ideella stiftelsen sker via gåvor.

7. Fri Tanke Smedja

Med utgångspunkt i föreningen Humanisterna och i bokförlaget Fri Tanke förlag som ger ut tidskriftens Sans har tankesmedjan skapats. Central person i verksamheterna är Christer Sturmark, ordförande i Humanisterna, förlagschef för Fri tanke förlag och chefredaktör för tidskriften Sans.

Målbeskrivningen är enligt följande: ”Fri Tanke smedja vill främja upplysningens idéer, värna om individens fri- och rättigheter samt verka för sekulär etik och politik. Tankesmedjan är partipolitiskt obunden.”

Tankesmedjan leds av Christer Sturmark. Till smedjan är knutna Hans Bergström, f.d. chefredaktör Dagens Nyheter, Annika Borg, präst i Svenska kyrkan och känd debattör, Staffan Dopping, lobbyistkonsult, Eskil Franck, chef för Forum för levande historia, Christer Fuglesang, astronaut, P C Jersild, författare, Torbjörn Tännsjö, professor och Bengt Westerberg, f.d. folkpartiledare.

Fri Tanke Smedja har startats av förlaget med samma namn. Avsikten är att medlemmarna ska träffas vid några tillfällen och ”diskutera aktuella frågeställningar av vetenskaplig, filosofisk och/eller politisk art”.

Smedjan hämtar näring ur Humanisterna som förespråkar ”en sekulär etik, där religiös tro eller uttolkning av föregivet heliga skrifter inte kan tillåtas styra samhällets moraluppfattningar.”

8. Seglora smedja

Insamlingsstiftelsen Seglora smedja som är det korrekta namnet bedriver sedan starten 2008 ”opinions-och folkbildningsarbete i skärningspunkten mellan det samhälleliga och existentiella”. Målet är att vara en mötesplats för intresserade och att förnya och fördjupa teologi och religiösa uttryck i kyrka och samhälle. Dialog mellan religioner och kulturer är ett syfte. Dess anda är dialogisk, kontextuell och demokratisk.

Avsikten är att uppmuntra till tankeutbyte och handling t.ex. när det gäller solidaritet. Man verkar för att Svenska kyrkan ska ha en öppen folkrörelseidentitet. Tankesmedjan ger ut en daglig nättidskrift och ordnar regelbundet seminarier, konferenser, gudstjänster och kulturprogram. Seglora smedja ger även ut böcker och erbjuder utbildningar.

Finansieringen sker genom uppdrag som genomförs för organisationer och församlingar och via donationer, projekt- och verksamhetsbidrag. En vänförening finns.

Bakom smedjan står de två grundarna Ewa Lindqvist Hotz och Helle Klein, båda präster i Svenska Kyrkan, samt Mattias Irving. Basen är Sofia församling i Stockholm.

9. Tankesmedjan Eudoxa

Tankesmedjan Eudoxa AB är en partipolitiskt oberoende tankesmedja som startades 2000. Den drivs av Tankesmedjan Eudoxa AB och har officiellt redovisat blygsamma resurser. I beskrivningen sägs att den har en liberal politisk och transhumanistisk profil, vilket översätts som en framtidsorienterad humanism baserad på upplysningsfilosofin.

Verksamheten är inriktad på omvärldsanalys, rapportutgivning och seminarieverksamhet. Grundare och medarbetare är vd Waldemar Ingdahl, Lene Johansen, Alexander Sanchez och Anders Sandberg.

Två böcker har getts ut, ”Straffa syndare eller hjälpa människor: skadereducering det okända alternativet” av Waldemar Ingdahl och Louise Persson samt ”Fler valmöjligheter ger bättre hälsa: fri att välja experimentella läkemedel” av Bartley Madden. Ingdahl är kopplad till Timbro som nyligen givit ut hans rapport ”Världen väntar på antibiotika”.

Hur finansieringen av verksamheten sker är oklart. Det påstås att tankesmedjan har kontakter med högervridna tankesmedjan Center for the New Europe i Bryssel och amerikanska International Policy Network som in sin tur har kontakt med finansstarka högerkretsar i USA.